

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

24. februar 2022*

»Præjudiciel forelæggelse – direktiv 2011/83/EU – forbrugeraftaler – begrebet
»erhvervsdrivende« – oplysningsforpligtelse vedrørende aftaler om fjernsalg – krav om
fremlæggelse af de påkrævede oplysninger på en klar og forståelig måde og på et varigt medium«

I sag C-536/20,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens øverste domstol) ved afgørelse af 21. oktober 2020, indgået til Domstolen den 22. oktober 2020, i sagen

»**Tiketa**« **UAB**

mod

M.Š.,

procesdeltager:

»**Baltic Music**« **VŠĮ**,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, C. Lycourgos, og dommerne S. Rodin, J.-C. Bonichot (refererende dommer), L.S. Rossi og O. Spineanu-Matei,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- »Tiketa« UAB ved advokatas A. Korsakas,
- den litauiske regering ved R. Dzikovič og K. Dieninis, som befuldmægtigede,

* Processprog: litauisk.

- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato M.F. Severi,
- Europa-Kommissionen ved J. Jokubauskaitė, I. Rubene og N. Ruiz García, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, nr. 2), artikel 6, stk. 1 og 5, og artikel 8, stk. 1 og 7, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF (EUT 2011, L 304, s. 64).
- 2 Denne anmodning er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem »Tiketa« UAB og M.Š. vedrørende tilbagebetaling af det beløb, som sidstnævnte har betalt for at købe en billet til en kulturel begivenhed, der efterfølgende er blevet annulleret, og af de yderligere udgifter, der er afholdt, dvs. rejseudgifter og portoomkostninger samt erstatning for den ikke-økonomiske skade, som den pågældende har lidt som følge af denne annullation.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 2011/83

- 3 14. og 16. betragtning til direktiv 2011/83 har følgende ordlyd:
 - »(14) Dette direktiv bør ikke berøre de aftaleretlige bestemmelser i national ret for så vidt angår aftaleretlige aspekter, der ikke er reguleret af dette direktiv. Dette direktiv bør derfor ikke berøre national ret, der f.eks. regulerer aftalers indgåelse eller gyldighed (såsom i tilfælde af manglende samtykke). Dette direktiv bør heller ikke berøre national ret vedrørende de generelle aftaleretlige retsmidler, reglerne om offentlig økonomisk orden, f.eks. regler om urimeligt høje priser eller ågerpriser, eller reglerne om uetiske retshandler.
- [...]
- (16) Dette direktiv bør ikke berøre national lovgivning om juridisk repræsentation, som f.eks. regler vedrørende den person, der handler i den erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne (som f.eks. en agent eller en administrator). Medlemsstaterne bør forblive kompetente på dette område. Dette direktiv bør finde anvendelse på alle erhvervsdrivende, såvel offentlige som private.«

4 Direktivets artikel 1 har følgende ordlyd:

»Formålet med dette direktiv er ved at opnå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau at bidrage til et velfungerende indre marked gennem indbyrdes tilnærmelse af visse aspekter af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om aftaler indgået mellem forbrugere og erhvervsdrivende.«

5 Følgende fremgår af det samme direktivs artikel 2:

»I dette direktiv forstås ved:

- 1) »forbruger«: enhver fysisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler ikke handler som led i sit erhverv
- 2) »erhvervsdrivende«: enhver fysisk person eller enhver juridisk person, uanset om der er tale om offentligt eller privat ejerskab, der handler, herunder via en anden person, der optræder i dennes navn eller på dennes vegne, som led i sit erhverv i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler

[...]

- 10) »varigt medium«: ethvert middel, som sætter forbrugeren eller den erhvervsdrivende i stand til at lagre oplysninger rettet personligt til vedkommende med mulighed for fremtidig anvendelse i en periode afpasset efter oplysningernes formål, og som giver mulighed for uændret gengivelse af de lagrede oplysninger

[...]«

6 Det samme direktivs artikel 3, stk. 5, fastsætter følgende:

»Dette direktiv berører ikke den nationale lovgivnings almindelige aftaleret såsom bestemmelserne om aftalers gyldighed, indgåelse og virkning, eftersom almindelige aftaleretlige aspekter ikke reguleres i dette direktiv.«

7 Artikel 6 i direktiv 2011/83 bestemmer:

»1. Inden forbrugeren bindes af en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted eller et tilsvarende tilbud, giver den erhvervsdrivende på en klar og forståelig måde forbrugeren følgende oplysninger:

[...]

- c) den fysiske adresse, hvor den erhvervsdrivende er etableret, og den erhvervsdrivendes eventuelle telefon- og faxnummer og e-mail-adresse, så forbrugeren kan kontakte den erhvervsdrivende hurtigt og kommunikere effektivt med vedkommende, og, hvor det er relevant, den fysiske adresse og identitet på den erhvervsdrivende, på hvis vegne vedkommende handler
- d) den fysiske adresse på den erhvervsdrivendes faste forretningssted og, hvor det er relevant, på det faste forretningssted for den erhvervsdrivende, på hvis vegne vedkommende handler, hvis den er forskellig fra den adresse, der er opgivet i overensstemmelse med litra c), og hvortil forbrugeren kan indgive eventuelle klager

[...]

5. De oplysninger, der er omhandlet i stk. 1, udgør en integreret del af aftalen om fjernsalg eller aftalen indgået uden for fast forretningssted og må ikke ændres, medmindre andet udtrykkeligt aftales mellem de kontraherende parter.

[...]«

8 Følgende fremgår af dette direktivs artikel 8:

»1. For så vidt angår aftaler om fjernsalg, skal den erhvervsdrivende give de i artikel 6, stk. 1, omhandlede oplysninger eller stille disse oplysninger til rådighed for forbrugeren under anvendelse af midler, der er tilpasset den anvendte fjernkommunikationsteknik, på en klar og forståelig måde. For så vidt disse oplysninger gives på et varigt medium, skal de være letlæselige.

[...]

7. Den erhvervsdrivende skal give forbrugeren bekræftelsen af den indgåede aftale på et varigt medium inden for rimelig tid efter indgåelsen af aftalen om fjernsalg og senest ved leveringen af varerne, eller før leveringen af tjenesteydelsen begynder. Bekræftelsen skal indeholde:

- a) alle de i artikel 6, stk. 1, nævnte oplysninger, medmindre den erhvervsdrivende allerede har givet oplysningerne til forbrugeren på et varigt medium forud for indgåelsen af aftalen om fjernsalg
- b) når det er relevant, bekræftelse af forbrugersens forudgående udtrykkelige samtykke og anerkendelse, jf. artikel 16, litra m).

[...]«

Direktiv 2005/29/EF

9 Følgende fremgår af artikel 2 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/29/EF af 11. maj 2005 om virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne på det indre marked og om ændring af Rådets direktiv 84/450/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2006/2004 (direktivet om urimelig handelspraksis) (EUT 2005, L 149, s. 22):

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

b) »erhvervsdrivende«: en fysisk eller juridisk person, der i forbindelse med en af dette direktiv omfattet handelspraksis udøver virksomhed som handlende, håndværker eller industridrivende eller udøver et liberalt erhverv, og enhver, der handler i en erhvervsdrivendes navn eller på en erhvervsdrivendes vegne

[...]«

10 Artikel 7, stk. 4, i direktiv 2005/29 fastsætter:

Ved en opfordring til køb betragtes følgende oplysninger som væsentlige, hvis de ikke allerede fremgår tydeligt af sammenhængen:

[...]

b) den erhvervsdrivendes fysiske adresse og navn, som f.eks. hans firmanavn og, hvor det er relevant, den fysiske adresse og navnet på den erhvervsdrivende, på hvis vegne han handler

[...]«

Litauisk ret

11 Artikel 2.133 i Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (Republikken Litauens borgerlige lovbog) bestemmer:

»1. Når en person (agent) tilkendegiver, at den pågældende handler som agent og inden for rammerne af de beføjelser, som vedkommende er tillagt, stifter, ændrer eller ophæver den handling, der er udført af agenten i en anden persons (principalen) navn, umiddelbart principalens civile rettigheder og forpligtelser.

2. En agents rettigheder kan ligeledes udledes af de omstændigheder, hvorunder agenten handler (ekspedient inden for detailhandel, kassemedarbejder etc.). Såfremt en persons adfærd giver tredjemand rimelig grund til at antage, at den pågældende, der handler som principal, har udpeget den anden person som sin agent, er aftaler indgået med denne person i principalens navn bindende for principalen.

3. Såfremt en agent undlader at give oplysning om, at den pågældende handler i principalens navn og i principalens interesser, opstår kun rettigheder og forpligtelser for principalen, såfremt den anden aftalepart, henset til omstændighederne omkring aftaleindgåelsen, var i stand til at forstå, at aftalen blev indgået med en agent, eller såfremt identiteten på den person, med hvem aftalen blev indgået, ikke havde nogen betydning for denne part.«

12 Følgende fremgår af denne lovs artikel 6.228¹, stk. 3:

»Ved »forretningsdrivende« forstås en fysisk eller juridisk person eller anden organisation eller en enhed herunder, der søger at indgå eller indgår aftaler som handlende, håndværker eller industridrivende eller udøver et liberalt erhverv, herunder personer, der handler i den forretningsdrivendes navn eller på den forretningsdrivendes vegne. En juridisk person kan anses for at være en forretningsdrivende, uanset hvilken retlig form de deltagere, den er sammensat af, har.«

13 Artikel 2, stk. 24, i Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas (Republikken Litauens lov om beskyttelse af forbrugerrettigheder) i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, fastsætter:

»Ved »forretningsdrivende« forstås en fysisk eller juridisk person eller anden organisation eller en enhed herunder, der søger at indgå eller indgår aftaler som handlende, håndværker eller industridrivende eller udøver et liberalt erhverv, herunder personer, der handler i den

forretningsdrivendes navn eller på den forretningsdrivendes vegne. En juridisk person kan anses for at være en forretningsdrivende, uanset hvilken retlig form de deltagere, den er sammensat af, har.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 14 Tiketa udøver via sit websted virksomhed i form af distribution af billetter til begivenheder, der arrangeres af tredjemand.
- 15 Den 7. december 2017 købte M.Š. af Tiketa en billet til en kulturel begivenhed, der skulle finde sted den 20. januar 2018. Før erhvervelsen af denne billet blev afsluttet, var det på Tiketas websted anført, at denne begivenhed var arrangeret af »Baltic Music« VŠI, og der blev henvist til et andet websted og et telefonnummer med henblik på at opnå yderligere oplysninger. Oplysningen om, at »arrangør[en] af begivenheden påtog sig det fulde ansvar for begivenheden og for kvaliteten og indholdet heraf samt for alle oplysninger, der blev givet vedrørende begivenheden«, fremgik ligeledes med røde bogstaver. Tiketa er billetudstederen, der handler som en synlig agent. Mere præcise oplysninger om udbyderen af den pågældende tjenesteydelse og om tilbagebetaling af billetter fremgik af de almindelige vilkår for levering af tjenesteydelser, der var tilgængelige på Tiketas websted.
- 16 Den billet, der blev udstedt til M.Š., gengav kun en del af disse almindelige vilkår. Den indeholdt navnlig en angivelse af, at »billetterne hverken kan ombyttes eller tilbagebetales. I tilfælde af aflysning eller udsættelse af begivenheden er det arrangøren [heraf], som påtager sig det fulde ansvar for tilbagebetaling af billetpriserne. Der blev også henvist til arrangøren af den pågældende begivenheds navn, adresse og telefonnummer samt anført, at sidstnævnte påtog sig det fulde ansvar for »begivenheden og for kvaliteten og indholdet heraf samt for alle oplysninger, der blev givet vedrørende begivenheden«, idet Tiketa kun handlede som billetudsteder og »synlig agent«.
- 17 Den 20. januar 2018 rejste M.Š. til den pågældende begivenhed og erfarede ved læsningen af et opslag, der var anbragt ved indgangen til det sted, hvor begivenheden skulle finde sted, at denne ikke ville finde sted.
- 18 Den 22. januar 2018 meddelte Baltic Music Tiketa, at den pågældende begivenhed var aflyst, og at de personer, der havde købt billetter, kunne få dem tilbagebetalt. Samme dag underrettede Tiketa M.Š. om muligheden for at få tilbagebetalt billetprisen enten ved de kasser, hvor de var blevet købt, eller online for dem, der var købt på denne måde.
- 19 Den 23. januar 2018 rejste M.Š. over for Tiketa krav om tilbagebetaling af billetprisen og godtgørelse af rejseudgifter samt erstatning for den ikke-økonomiske skade, der var lidt som følge af aflysningen af den pågældende begivenhed. Tiketa meddelte ham, at han skulle henvende sig til Baltic Music, eftersom Tiketa kun var billetudstederen og derfor ikke havde ansvaret for kvaliteten eller aflysningen af denne begivenhed. Tiketa fastholdt denne opfattelse som svar på den anmodning, som M.Š. nogle uger senere gentog over for selskabet. Den berørte part henvendte sig derefter til Baltic Music, men hans anmodninger blev ikke besvaret.

- 20 Den 18. juli 2018 anlagde M.Š. sag ved Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i Vilnius, Litauen) med påstand om, at Tiketa og Baltic Music tilpligtedes in solidum at betale erstatning for den økonomiske skade, dvs. billetprisen, rejseudgifterne og portoomkostningerne, og den ikke-økonomiske skade, som han havde lidt som følge af aflysningen af den pågældende begivenhed.
- 21 Ved dom af 8. oktober 2018 gav Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i Vilnius) M.Š. delvist medhold i søgsmålet, idet Tiketa blev tilpligtet at betale M.Š. de beløb, for hvilke M.Š. havde nedlagt påstand om erstatning for den økonomiske skade, samt en del af de beløb, for hvilke der var nedlagt påstand om erstatning for den ikke-økonomiske skade, med tillæg af en årlig rente på 5% p.a. fra sagsanlægget, indtil dommen efterkommes fuldt ud.
- 22 Da Tiketa ikke fik medhold i den appel, som selskabet havde iværksat ved Vilniaus apygardos teismas (den regionale domstol i Vilnius, Litauen) til prøvelse af denne dom, iværksatte selskabet revisionsappel ved Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens øverste domstol).
- 23 På denne baggrund har Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens øverste domstol) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal begrebet erhvervsdrivende som defineret i artikel 2, [nr. 2)], i direktiv 2011/83 fortolkes således, at en person, der handler som formidler i forbindelse med en forbrugers køb af en billet, skal anses for en erhvervsdrivende, der er omfattet af de forpligtelser, der er fastsat i [dette] direktiv [...], og dermed for part i en købs- eller tjenesteydelsesaftale, mod hvem forbrugeren kan rejse krav eller iværksætte søgsmål?
- a) Er det relevant for fortolkningen af begrebet erhvervsdrivende som defineret i artikel 2, [nr. 2)], i direktiv 2011/83, om den person, der handler som formidler i forbindelse med en forbrugers køb af en billet, på en klar og forståelig måde, inden forbrugeren bindes af en aftale om fjernsalg, har givet denne forbruger alle oplysninger om den primære erhvervsdrivende som fastsat i [dette direktivs] artikel 6, stk. 1, litra c) og d) [...]?
- b) Skal formidlingsforholdet anses for at være oplyst i en situation, hvor den person, der er involveret i købet af billetten, inden forbrugeren bindes af en aftale om fjernsalg, oplyser navnet på den primære erhvervsdrivende og dennes retlige form samt oplyser, at den primære erhvervsdrivende påtager sig det fulde ansvar for begivenheden, kvaliteten og indholdet heraf og for de oplysninger, der gives herom, samt angiver, at den pågældende alene handler som billetudsteder og er en synlig agent?
- c) Skal begrebet erhvervsdrivende som defineret i artikel 2, [nr. 2)], i direktiv 2011/83 fortolkes således, at både sælgeren af billetterne og arrangøren, henset til, at parternes retsforhold omfatter en dobbelt tjenesteydelse (billetudstedelse og organisering af begivenheder), skal anses for at være erhvervsdrivende, dvs. parter i forbrugeraftalen?
- 2) Skal kravet om at give oplysninger og stille disse oplysninger til rådighed for forbrugeren på en klar og forståelig måde som omhandlet i artikel 8, stk. 1, i direktiv 2011/83, fortolkes og anvendes således, at forpligtelsen til at give forbrugeren oplysninger anses for at være behørigt opfyldt, når sådanne oplysninger fremgår af formidlerens vilkår for levering af tjenesteydelser, som er gjort tilgængelige for forbrugeren på webstedet tiketa.lt, inden forbrugeren foretager betaling, idet denne via en såkaldt »click-wrap«-aftale, dvs. ved aktivt at afkrydse en konkret rubrik i online-systemet og klikke på et konkret link, bekræfter at være bekendt med formidlerens vilkår for levering af tjenesteydelser og påtager sig at overholde disse som en del af betingelserne for den aftale, der skal indgås?

- a) Er det relevant for fortolkningen og anvendelsen af dette krav, at sådanne oplysninger ikke er givet på et varigt medium, og at der ikke efterfølgende gives en bekræftelse på aftalen, som indeholder alle de oplysninger, der skal gives i henhold til artikel 6, stk. 1, i direktiv 2011/83, på et varigt medium som krævet i medfør af artikel 8, stk. 7, i direktiv 2011/83?
- b) Udgør disse oplysninger i formidlerens vilkår for levering af tjenesteydelser en integreret del af aftalen om fjernsalg i henhold til artikel 6, stk. 5, i direktiv 2011/83, uanset om disse oplysninger ikke er givet på et varigt medium, og/eller aftalen ikke efterfølgende er blevet bekræftet på et varigt medium?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 24 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2, nr. 2), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at ikke alene en fysisk eller juridisk person, der handler som led i sit eget erhverv som handlende, håndværker eller industridrivende eller udøver et liberalt erhverv, i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler, men også en fysisk eller juridisk person, der handler som formidler i denne erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne, udgør en »erhvervsdrivende« i denne bestemmelses forstand, og om denne formidler og den primære erhvervsdrivende begge kan kvalificeres som »erhvervsdrivende« i denne bestemmelses forstand, for så vidt som der foreligger en dobbelt levering af tjenesteydelser.
- 25 Det skal indledningsvis bemærkes, at de forskellige sprogversioner af artikel 2, nr. 2), i direktiv 2011/83 frembyder forskelle. Som fremhævet af den forelæggende ret udgør enhver, der handler i en erhvervsdrivendes navn eller på en erhvervsdrivendes vegne, defineret som enhver fysisk eller juridisk person, uanset om der er tale om offentligt eller privat ejerskab, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler handler som led i sin virksomhed som handlende, håndværker eller industridrivende eller udøver et liberalt erhverv, nemlig ifølge den litauiske sprogversion af denne bestemmelse selv en erhvervsdrivende i dette direktivs forstand. Derimod bestemmer andre sprogversioner af den samme bestemmelse, bl.a. dens engelske og franske version, at enhver person, der opfylder denne definition, herunder når den pågældende handler gennem en tredjemand, der handler i eget navn eller for den pågældendes regning, udgør en sådan erhvervsdrivende, hvilket peger i retning af, at den omstændighed, at en person benytter en formidler, ikke fratager den pågældende status som erhvervsdrivende.
- 26 Uanset sprogversionen af artikel 2, nr. 2), i direktiv 2011/83 skal en formidler som Tiketa således kvalificeres som »erhvervsdrivende« i denne bestemmelses forstand, når selskabet handler som led i sin virksomhed som handlende, håndværker eller industridrivende eller udøver et liberalt erhverv i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler. Det skal imidlertid afgøres, om en sådan formidler ikke i alle tilfælde udgør en »erhvervsdrivende« i denne bestemmelses forstand, alene fordi den pågældende handler i en sådan erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne.
- 27 I tilfælde af uoverensstemmelse mellem de forskellige sprogversioner af en EU-retlig tekst skal den pågældende bestemmelse i overensstemmelse med Domstolens faste praksis fortolkes på baggrund af den almindelige opbygning af og formålet med den ordning, som den er et led i (jf. bl.a. dom af 21.12.2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).

- 28 For så vidt angår den almindelige opbygning af direktiv 2011/83 skal det bemærkes, at ifølge dette direktivs artikel 6, stk. 1, litra c) og d), er enhver erhvervsdrivende, inden forbrugeren bindes af en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted eller et tilsvarende tilbud, i givet fald forpligtet til at oplyse denne om identiteten og den fysiske adresse på den erhvervsdrivende, på hvis vegne vedkommende handler, og, hvor det er relevant, adressen på dennes forretningssted. Herved omfatter denne bestemmelse fysiske eller juridiske personer, der handler på andre erhvervsdrivendes vegne som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 2).
- 29 I præmis 28 og 29 i dom af 4. oktober 2018, Kamenova (C-105/17, EU:C:2018:808), fastslog Domstolen i øvrigt, at begrebet »erhvervsdrivende« som defineret i direktiv 2011/83 og 2005/29 skal fortolkes ensartet, eftersom disse direktiver er baseret på artikel 114 TEUF og dermed forfølger de samme mål, nemlig at bidrage til et velfungerende indre marked og at opnå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau inden for rammerne af de love og administrative bestemmelser, som direktiverne omfatter. I samme doms præmis 32, 33 og 36 fastslog Domstolen i det væsentlige, at i modsætning til begrebet »forbruger« som omhandlet i artikel 2, nr. 1), i direktiv 2011/83, der omfatter enhver fysisk person, som ikke driver forretnings- eller erhvervs-mæssig virksomhed, indebærer begrebet »erhvervsdrivende«, at den pågældende fysiske eller juridiske person udøver virksomhed som handlende, håndværker eller industridrivende eller udøver et liberalt erhverv, eller handler i en erhvervsdrivendes navn eller på en erhvervsdrivendes vegne.
- 30 Endelig opfordrer det formål, som er anført i den foregående præmis, og som er nævnt i artikel 1 i direktiv 2011/83, til at anlægge en bred fortolkning af dette direktivs anvendelsesområde og dermed af begrebet »erhvervsdrivende« som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 2).
- 31 Det følger af det ovenstående, at en »erhvervsdrivende« som omhandlet i artikel 2, nr. 2), i direktiv 2011/83 ikke alene er en fysisk eller juridisk person, der handler som led i sit eget erhverv som handlende, håndværker eller industridrivende eller udøver et liberalt erhverv, i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler, men også en fysisk eller juridisk person, der handler som formidler i denne erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne.
- 32 Dette gælder, uanset om en sådan formidler har opfyldt sine forpligtelser i henhold til direktiv 2011/83.
- 33 Selv om det i denne henseende er korrekt, at Domstolen i præmis 45 i dom af 9. november 2016, Wathelet (C-149/15, EU:C:2016:840), fastslog, at en person, der handler som mellemmand for en privatperson ved salget af en vare, kan anses for selv at være »sælger« som omhandlet i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF af 25. maj 1999 om visse aspekter af forbruger-køb og garantier i forbindelse hermed (EFT 1999, L 171, s. 12), kan resultatet i denne dom i det tilfælde, hvor den pågældende person ikke behørigt har informeret køberen om identiteten af denne vares ejer, ikke overføres til fortolkningen af begrebet »erhvervsdrivende« som omhandlet i direktiv 2011/83, hvori der følges en anden logik. Mens direktiv 1999/44 indfører et specifikt ansvar for sælgeren ved salg af en vare, der ikke er i overensstemmelse med købsaftalen, fremgår det således af 14. og 16. betragtning til og artikel 3, stk. 5, i direktiv 2011/83, at dette sidstnævnte direktiv regulerer forbrugerrettigheder og ikke almindelige aftaleretlige aspekter, såsom bestemmelserne om aftalers indgåelse eller juridisk repræsentation. Navnlig fastslår direktiv 2011/83 ikke identiteten af parterne i den aftale, der er indgået med forbrugeren, såfremt den primære erhvervsdrivende benytter en formidler, ligesom det heller ikke regulerer ansvarsfordelingen mellem disse sidstnævnte i tilfælde af tilsidesættelse af de i direktivet fastsatte forpligtelser.

- 34 Henset til det ovenstående er spørgsmålet om, hvorvidt en fysisk eller juridisk person, der handler som formidler i en anden erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne, har gjort forbrugeren bekendt med, at vedkommende person handlede i denne egenskab, ligeledes uden relevans for kvalificeringen af denne formidler som »erhvervsdrivende« som omhandlet i artikel 2, nr. 2), i direktiv 2011/83.
- 35 Endelig følger det af denne bestemmelses ordlyd og den sammenhæng, som bestemmelsen indgår i, samt det formål, der forfølges med direktiv 2011/83, og som er nævnt i nærværende doms præmis 28-30, at den omstændighed, at denne formidler er en erhvervsdrivende, ikke er til hinder for, at dette ligeledes er tilfældet for så vidt angår den primære erhvervsdrivende, i hvis navn eller på vegne af hvilken denne formidler handler, uden at det til dette formål er nødvendigt at fastslå, at der foreligger en dobbelt levering af tjenesteydelser, eftersom begge disse erhvervsdrivende er forpligtet til at sikre overholdelsen af de krav, der er fastsat i dette direktiv.
- 36 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 2, nr. 2), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at ikke alene en fysisk eller juridisk person, der handler som led i sit eget erhverv som handlende, håndværker eller industridrivende eller udøver et liberalt erhverv, i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler, men også en fysisk eller juridisk person, der handler som formidler i denne erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne, udgør en »erhvervsdrivende« i denne bestemmelses forstand, idet denne formidler og den primære erhvervsdrivende begge kan kvalificeres som »erhvervsdrivende« i denne bestemmelses forstand, uden at det til dette formål er nødvendigt at fastslå, at der foreligger en dobbelt levering af tjenesteydelser.

Det andet spørgsmål

- 37 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 1 og 5, og artikel 8, stk. 1 og 7, i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for, at de i denne artikel 6, stk. 1, omhandlede oplysninger forud for indgåelsen af aftalen kun gives til forbrugeren i de almindelige vilkår for levering af tjenesteydelser på den pågældende formidlers websted, som godkendes aktivt af denne forbruger ved at sætte kryds i den hertil beregnede rubrik, og om disse oplysninger, der formidles på en sådan måde, udgør en integreret del af aftalen om fjernsalg eller aftalen indgået uden for fast forretningssted, herunder når oplysningerne ikke er blevet givet til forbrugeren på et varigt medium som omhandlet i dette direktivs artikel 8, stk. 7, og/eller når der ikke efterfølgende er blevet givet en bekræftelse af den indgåede aftale til forbrugeren på et sådant medium.
- 38 Tiketa har indledningsvis anført, at der ikke er nogen forbindelse mellem det andet spørgsmål og genstanden for tvisten i hovedsagen, fordi den berørte forbruger i den foreliggende sag har modtaget alle de krævede oplysninger på det varige medium, som den billet, som forbrugeren har fået udleveret for at få adgang til den pågældende begivenhed, udgør. Denne argumentation svarer til en anfægtelse af, at det andet spørgsmål kan antages til realitetsbehandling.
- 39 Ifølge faste retspraksis foreligger der en formodning for, at præjudicielle anmodninger, der forelægges for Domstolen, er relevante. Domstolen kan kun afvise at træffe afgørelse om et præjudicielt spørgsmål fremsat af en national ret, hvis det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er

nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål, eller såfremt problemet er af hypotetisk karakter (dom af 24.11.2020, Openbaar Ministerie (Dokumentfalsk), C-510/19, EU:C:2020:953, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).

- 40 Det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at den forelæggende ret ønsker oplyst, om leveringen af de oplysninger, der kræves i henhold til direktiv 2011/83, i de almindelige vilkår for levering af tjenesteydelser, der fremgår af formidlerens hjemmeside, som godkendes af forbrugeren ved at sætte kryds i den hertil beregnede rubrik forud for betalingen af billetten, er tilstrækkelig til at sikre overholdelsen af den i dette direktivs artikel 6, stk. 1, og artikel 8, stk. 1 og 7 fastsatte informationspligt. Hvis det antages, at forbrugeren har modtaget alle de påkrævede oplysninger vedrørende den adgangsbillet til begivenheden, som den pågældende efterfølgende fik udleveret, kan denne omstændighed således ikke have betydning for relevansen af det andet spørgsmål. Under alle omstændigheder har den forelæggende ret, som alene kan vurdere hovedsagens faktiske omstændigheder, præciseret, at der i det foreliggende tilfælde ikke blev givet en bekræftelse på den indgåede aftale til forbrugeren på et varigt medium, som omfatter alle de oplysninger, der er omhandlet i artikel 6, stk. 1, i direktiv 2011/83, således som det kræves ifølge dette direktivs artikel 8, stk. 7. Følgelig skal formalitetsindsigelsen vedrørende det andet spørgsmål forkastes.
- 41 Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt forpligtelsen til at informere forbrugeren er overholdt, når de i henhold til direktiv 2011/83 påkrævede oplysninger bringes til forbrugers kendskab i de almindelige vilkår for formidlerens levering af tjenesteydelser, som godkendes af forbrugeren ved at sætte kryds i den hertil beregnede rubrik, skal det bemærkes, at direktivet ved aftaler om fjernsalg og aftaler indgået uden for fast forretningssted sonder mellem de materielle forpligtelser, der påhviler den erhvervsdrivende med hensyn til forbrugerinformation, som er genstand for direktivets artikel 6, og forpligtelserne vedrørende den form, som denne information skal antage, som er genstand for direktivets artikel 8.
- 42 I henhold til artikel 6, stk. 1, i direktiv 2011/83 skal den erhvervsdrivende forud for indgåelsen af aftalen på klar og forståelig vis give forbrugeren en række oplysninger, herunder dennes identitet og kontaktoplysninger samt, hvor det er relevant, identiteten og kontaktoplysningerne for den erhvervsdrivende, som den erhvervsdrivende handler for, men også de pågældende varer eller tjenesteydelsers pris samt eksistensen af og oplysninger vedrørende denne forbrugers fortrydelsesret. Denne bestemmelse har til formål at sikre, at forbrugeren, inden en aftale indgås, modtager såvel oplysninger om aftalebetingelserne og følgerne af denne aftaleindgåelse, der sætter forbrugeren i stand til at beslutte, om den pågældende ønsker at binde sig aftalemæssigt til en erhvervsdrivende, som de oplysninger, der er nødvendige for at opfylde aftalens bestemmelser korrekt, og især at forbrugeren kan udøve sine rettigheder som forbruger (dom af 10.7.2019, Amazon EU, C-649/17, EU:C:2019:576, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).
- 43 Artikel 8, stk. 1, i direktiv 2011/83 henviser til kravet om, at de i dette direktivs artikel 6, stk. 1, omhandlede oplysninger skal gives til forbrugeren eller stilles til rådighed på en klar og forståelig måde, og fastsætter, at for så vidt som disse oplysninger gives på et varigt medium, skal de være letlæselige.
- 44 Dette direktivs artikel 8, stk. 7, fastsætter, at den erhvervsdrivende skal give forbrugeren bekræftelsen af aftalen på et varigt medium inden for rimelig tid efter indgåelsen af aftalen, idet denne bekræftelse skal indeholde de i det nævnte direktivs artikel 6, stk. 1, nævnte oplysninger, medmindre oplysningerne allerede er givet til forbrugeren på et varigt medium.

- 45 Det følger af kombinationen af de bestemmelser, der er nævnt i nærværende doms præmis 41-44, at det forud for indgåelsen af aftalen alene påhviler den erhvervsdrivende at give forbrugeren de oplysninger, der kræves i henhold til artikel 6, stk. 1, i direktiv 2011/83, på en klar og forståelig måde. Det er først efter indgåelsen af denne aftale, at denne erhvervsdrivende derudover i henhold til dette direktivs artikel 8, stk. 7, er forpligtet til inden for rimelig tid at give forbrugeren bekræftelsen af den indgåede aftale på et varigt medium, medmindre de i artikel 6, stk. 1, omhandlede oplysninger allerede er blevet givet til forbrugeren på et sådant medium.
- 46 Direktiv 2011/83, som ikke forbyder anvendelsen af visse kommunikationsteknikker, opstiller alene, inden for et nærmere afgrænset område, rammer for indholdet af de oplysninger forud for aftaleindgåelsen, som skal gives til forbrugeren (jf. analogt dom af 23.1.2019, Walbusch Walter Busch, C-430/17, EU:C:2019:47, præmis 43). Det følger heraf, at der ikke er noget til hinder for, at de i artikel 6, stk. 1, omhandlede oplysninger forud for indgåelsen af aftalen bringes til forbrugers kendskab i de almindelige vilkår for levering af tjenesteydelser på formidlerens websted, som godkendes af denne forbruger ved at sætte kryds i den hertil beregnede rubrik.
- 47 Det tilkommer imidlertid den forelæggende ret at tage stilling til, om den i hovedsagen omhandlede forbruger er blevet gjort bekendt med alle disse oplysninger på klar og forståelig vis.
- 48 En sådan måde at give oplysninger på kan derimod ikke træde i stedet for den bekræftelse, der i overensstemmelse med artikel 8, stk. 7, i direktiv 2011/83 skal gives forbrugeren på et varigt medium efter aftalens indgåelse.
- 49 I henhold til dette direktivs artikel 2, nr. 10), henviser begrebet »varigt medium« nemlig til »ethvert middel, som sætter forbrugeren eller den erhvervsdrivende i stand til at lagre oplysninger rettet personligt til vedkommende med mulighed for fremtidig anvendelse i en periode afpasset efter oplysningernes formål, og som giver mulighed for uændret gengivelse af de lagrede oplysninger«.
- 50 Som Domstolen allerede har fastslået med hensyn til begrebet »varigt medium« som omhandlet i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF af 20. maj 1997 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler vedrørende fjernsalg (EFT 1997, L 144, s. 19), som direktiv 2011/83 har ophævet og erstattet, skal et sådant medium således i praksis opfylde de samme funktioner som papirmediet for at gøre det muligt for forbrugeren i givet fald at påberåbe sig sine rettigheder (jf. i denne retning dom af 5.7.2012, Content Services, C-49/11, EU:C:2012:419, præmis 41 og 42).
- 51 Afgivelsen af de i artikel 6, stk. 1, i direktiv 2011/83 omhandlede oplysninger i de almindelige vilkår for levering af tjenesteydelser på formidlerens hjemmeside, som godkendes af forbrugeren ved at sætte kryds i den hertil beregnede rubrik, opfylder imidlertid ikke i sig selv disse krav, eftersom den ikke medfører, at disse oplysninger sendes til forbrugeren personligt, den ikke sikrer, at der ikke sker ændringer i deres indhold, og at de er tilgængelige i et passende tidsrum, og den gør det ikke muligt for forbrugeren at lagre disse oplysninger eller gengive dem uændret (jf. analogt dom af 5.7.2012, Content Services, C-49/11, EU:C:2012:419, præmis 43). Under disse omstændigheder svarer en sådan måde at give oplysninger på ikke til definitionen af begrebet »varigt medium« som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 10).
- 52 Den omstændighed, at bekræftelsen af aftalen ikke bliver givet til forbrugeren på et varigt medium, er imidlertid uden betydning for anvendelsen af bestemmelserne i artikel 6, stk. 5, i direktiv 2011/83, som fastsætter, at de oplysninger, der er omhandlet i dette direktivs artikel 6, stk. 1, udgør en integreret del af aftalen om fjernsalg eller aftalen indgået uden for fast

forretningssted og ikke må ændres, medmindre andet udtrykkeligt aftales mellem de kontraherende parter. Det fremgår nemlig af selve ordlyden af denne artikel 6, stk. 5, at EU-lovgiver ikke har gjort medtagelsen af disse oplysninger i den aftale, der er indgået med forbrugeren, betinget af, at den erhvervsdrivende overholder sin forpligtelse til at give denne forbruger bekræftelsen af aftalen på et varigt medium. En modsat fortolkning strider mod det med direktiv 2011/83 forfulgte formål om forbrugerbeskyttelse.

- 53 Henset til ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 6, stk. 1 og 5, og artikel 8, stk. 1 og 7, i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for, at de i denne artikel 6, stk. 1, omhandlede oplysninger forud for indgåelsen af aftalen kun gives til forbrugeren i de almindelige vilkår for levering af tjenesteydelser på formidlerens websted, som godkendes aktivt af denne forbruger ved at sætte kryds i den hertil beregnede rubrik, forudsat at sådanne oplysninger bringes til denne forbrugers kendskab på klar og forståelig vis. En sådan måde at give oplysninger på kan imidlertid ikke træde i stedet for den bekræftelse, der i overensstemmelse med dette direktivs artikel 8, stk. 7, skal gives til forbrugeren på et varigt medium, idet denne omstændighed ikke er til hinder for, at disse oplysninger udgør en integreret del af aftalen om fjernsalg eller aftalen indgået uden for fast forretningssted.

Sagsomkostninger

- 54 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 2, nr. 2), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF skal fortolkes således, at ikke alene en fysisk eller juridisk person, der handler som led i sit eget erhverv som handlende, håndværker eller industridrivende eller udøver et liberalt erhverv, i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler, men også en fysisk eller juridisk person, der handler som formidler i denne erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne, udgør en »erhvervsdrivende« i denne bestemmelses forstand, idet denne formidler og den primære erhvervsdrivende begge kan kvalificeres som »erhvervsdrivende« i denne bestemmelses forstand, uden at det til dette formål er nødvendigt at fastslå, at der foreligger en dobbelt levering af tjenesteydelser.**
- 2) **Artikel 6, stk. 1 og 5, og artikel 8, stk. 1 og 7, i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for, at de i denne artikel 6, stk. 1, omhandlede oplysninger forud for indgåelsen af aftalen kun gives til forbrugeren i de almindelige vilkår for levering af tjenesteydelser på formidlerens websted, som godkendes aktivt af denne forbruger ved at sætte kryds i den hertil beregnede rubrik, forudsat at sådanne oplysninger bringes til denne forbrugers kendskab på klar og forståelig vis. En sådan måde at give oplysninger på kan imidlertid ikke træde i stedet for den bekræftelse, der i overensstemmelse med dette direktivs artikel 8, stk. 7, skal gives til forbrugeren på et**

varigt medium, idet denne omstændighed ikke er til hinder for, at disse oplysninger udgør en integreret del af aftalen om fjernsalg eller aftalen indgået uden for fast forretningssted.

Underskrifter